

ตลาดการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

ตลาดการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแบ่งออกเป็นตลาดการค้าภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตลาดการค้าภายในประเทศใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นจำนวนน้อยมาก คือ ใช้เพื่อการบริโภคในรูปแป้งมัน, สาบ และไขมันเพื่อการอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่นอุตสาหกรรมกระดาษ อัดกอลอดี้ กาว ผงชูรส เป็นต้น เพียงประมาณ ๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ เมตริกตันเท่านั้น สำหรับผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อการเลี้ยงสัตว์ ใช้ในประเทศน้อยมาก เพราะอยู่ในชั้นทดลองใช้เท่านั้นส่วนใหญ่ เกือบทั้งหมดส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ

ตลาดการค้าภายในประเทศ

๑. ระบบตลาด ตลาดการค้าภายในประเทศไม่สลับซับซ้อนเช่นเดียวกับพืชไร่ชนิดอื่น ๆ คือ ชาวไร่ส่วนใหญ่จะนำหัวมันสำปะหลังมาขายยังโรงสี หรือนำไปส่งยังโรงงานเข้าประจำ โดยใช้ราคาตลาดในวันที่ซื้อ ขายหัวมันสำปะหลังกัน หรือจะใช้ราคาที่ตกลงกันก่อนเป็นการล่วงหน้าก็ได้ จากนั้นผู้ผลิตก็จะแปรรูปเป็นมันสำปะหลังเส้น ซึ่งจะส่งไปขายยังโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังเม็ดหรือพอกาสงออกหรือโรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงงานผลิตมันสำปะหลังเม็ด เมื่อซื้อหัวมันสำปะหลัง เส้นมาแล้วก็จะนำมาแปรรูปอีกครั้งหนึ่งเสร็จแล้วก็จะขายไปยังผู้ส่งออก ผู้ผลิตบางรายเป็นผู้ส่งออกเองด้วย

๒. การเก็บรักษา แยกกล่าวเป็นแต่ละประเภทของผลิตภัณฑ์คือ

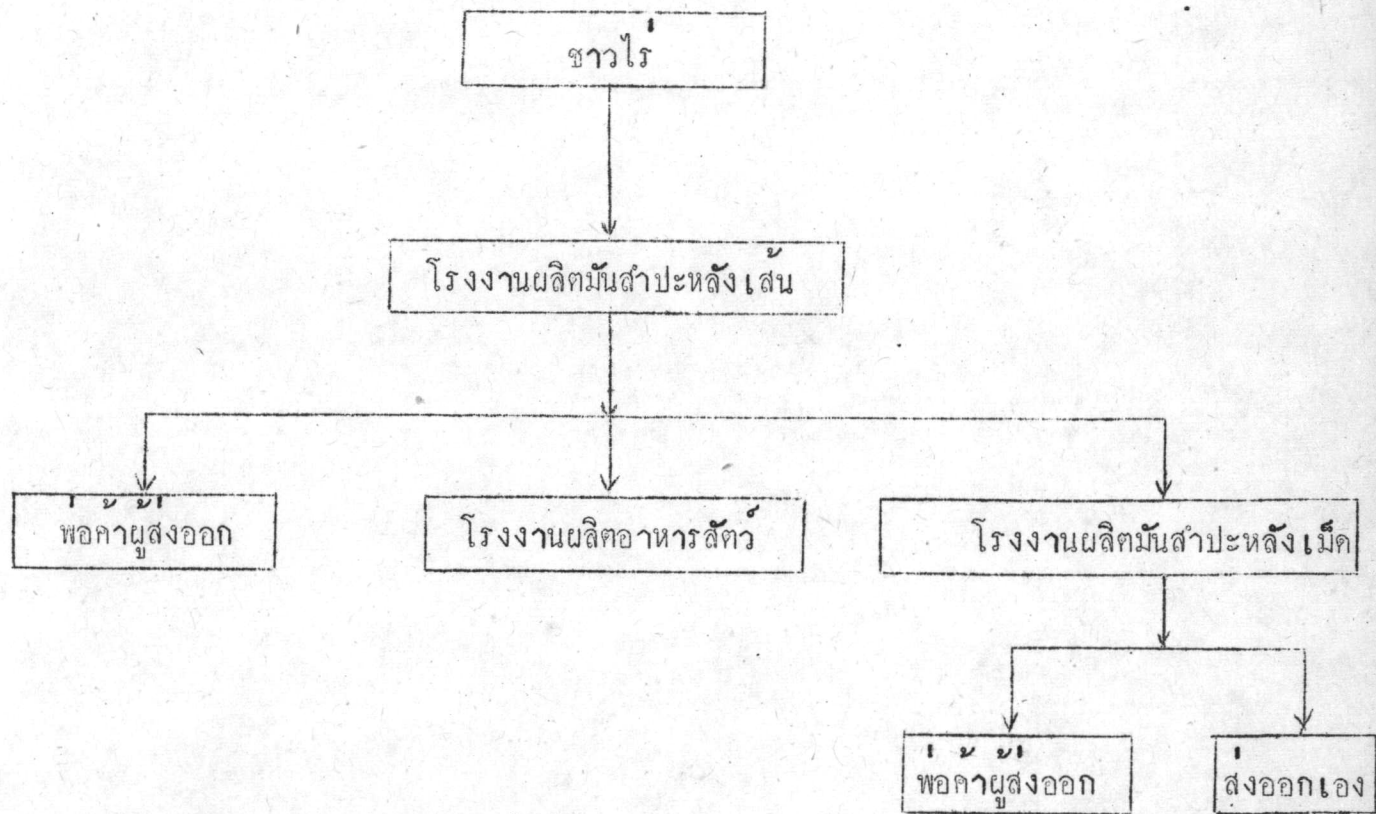
(ก) หัวมันสำปะหลัง เนื่องจากหัวมันสำปะหลังเน่าเสียได้ ฉะนั้นเมื่อซื้หัวมันสำปะหลังได้แล้วต้องรีบนำออกจำหน่ายให้แก่โรงงานแปรรูปทันทีที่จะเก็บไว้ได้ภายใน ๑ - ๒ วันเท่านั้น ฉะนั้นชาวไร่จึงไม่มีสถานที่สำหรับเก็บหัวมันสำปะหลัง

(ข) มันสำปะหลังเส้น แยกออกเป็น ๒ กรณี

กรณีที่๑ การเก็บเป็นมันกึ่งกุน ในกรณีนี้โรงงานจะต้องตากมันสำปะหลังเส้นให้แห้งประมาณ ๑๔% ของน้ำหนัก เพราะถ้าตากไม่แห้งแล้วนำไปเก็บไว้จะทำให้มันสำปะหลังเส้นขึ้นราได้ เมื่อตากแห้งแล้วก็นำเข้าเก็บไว้ในโรงงานซึ่งมักจะสร้างไว้กว้างประมาณ ๕ - ๑๒ เมตรและยาวประมาณ ๑๒ - ๑๕ เมตร ภายในโรงงานจะเป็นพื้นที่สำหรับเก็บมันสำปะหลังเส้นได้ทั้งหมด เหลือพื้นที่ไว้เพียงเล็กน้อยสำหรับเดินและเก็บเครื่องไม้มันสำปะหลัง สำหรับค่าเก็บรักษานี้จะไม่ต้องเสียเพิ่มขึ้นจากค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกเพราะไม่ต้องดูแลรักษา

รูปที่ ๕

แสดงระบบตลาดของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

เพียงแต่รวมเป็นกองไว้และเมื่อราคามันสำหรับหลังเส้นขึ้นพอกาก็จะนำออกขาย การรวมเป็นกองนั้นจะไม่ของบรรจุกระสอบ

กรณีตากแล้ว จำหน่ายออกไปเป็นประจำวัน ในกรณีนี้ทางโรงงานจะตากไม่แห้งนักก็จะให้คนงานบรรจุมันสำหรับหลังเส้นใส่กระสอบและขนขึ้นรถบรรทุกนำออกไปจำหน่ายได้ทันทีโดยไม่ต้องนำไปเก็บเข้าโรงงาน แต่ในกรณีส่งไปขายไม่หมดก็จะบรรจุกระสอบเก็บไว้ในโรงงานเพื่อขายในวันต่อไป

(ค) มันสำหรับหลังเม็ด แยกเป็น ๒ กรณีเช่นกันคือ

กรณีเก็บเป็นมันกักตุน ในกรณีนี้เมื่ออัดมันสำหรับหลังเม็ดออกมาจากเครื่องจักรแล้ว คนงานก็จะนำกระสอบไปรอรอบทางไหลออกของมันเย็บกระสอบแล้วนำไปรวมกองไว้ในโรงงานอีกด้านหนึ่ง รอจนกว่าราคาดีขึ้นจึงนำออกขาย การเก็บรักษานี้ไม่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มแต่อย่างใด แต่โดยทั่วไปแล้วโรงงานมันสำหรับหลังเม็ด จะซื้อมันสำหรับหลังเส้นคืนไว้โดยยังไม่อัดเม็ด เมื่อราคามันสำหรับหลังเม็ดสูงขึ้นก็จะนำมันเส้นอัดทั้งวันทั้งคืน แต่ถาขายมันสำหรับหลังเส้นได้กำไรมากกว่าอัดเม็ดก็จะขายในรูปแบบมันสำหรับหลังเส้น

กรณีผลิตและส่งออกขายเป็นประจำวัน ในกรณีนี้คนงานจะนำกระสอบไปรอรอบทางไหลของมันอัดเม็ด จนเต็มกระสอบแล้วนำมาเย็บปากกระสอบและขนขึ้นรถบรรทุกส่งไปขาย

จะเห็นว่าทั้งโรงงานมันสำหรับหลังเส้นและมันสำหรับหลังเม็ดไม่มีโรงเก็บสินค้า โดยเฉพาะแต่จะใช้โรงงานนั่นเองเป็นโรงเก็บสินค้า

๓. การขนส่ง แยกออกเป็น

(ก) การขนส่งหัวมันสำหรับหลัง ชาวไร่จะใช้... ว่างรถบรรทุก ๑๐ ล้อ หรือ ๖ ล้อ ขนหัวมันสำหรับหลังจากไร่ไปขายกันที่โรงซึ่งหรือไปขายตามโรงงานต่าง ๆ ในกรณีที่ เป็นไร่ที่ติดทางหลวงก็จะสามารถขนหัวมันสำหรับหลังออกไปขายได้ตลอดปี แต่ในกรณีไร่เล็ก ๆ จะขนหัวมันออกมาขายได้เฉพาะฤดูแล้ง สำหรับฤดูฝนแล้วจะขนออกมาไม่ได้เลย เพราะไม่มีรถบรรทุกคันใดยอมเข้าไปรับขนเพราะถนนเป็นดินปนทรายทำให้รถติดหลุมได้ง่าย

(ข) การขนส่งมันสำหรับหลังเส้นและมันสำหรับหลังเม็ด โรงงานต่าง ๆ จะตั้งอยู่ติดกับทางหลวงซึ่งเป็นถนนลาดยางอย่างดี ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกตลอดทั้งปี โดยพอกาโรงงานผู้ผลิตจะส่งมันสำหรับหลังแปรรูปแล้วไปขายที่พระประแดงและบางปะกงให้แก่พอกาส่งออก พอกาส่งออกจะเก็บไว้ที่โกดังสินค้า และเมื่อเรือเข้ามาเทียบท่าก็จะขนสินค้าไปลงเรือที่พระประแดงหรือที่เกาะสีชัง

๔. เงินทุน ชาวไร่ส่วนใหญ่ในจังหวัดคะเจียงเทรากูเงินจากเจ้าของโรงงานหรือเพื่อนบ้านใกล้เคียงในอัตราเงินกู้อยู่ละ ๑.๕๐ - ๒.๕๐ บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยที่นับว่าแพง ทั้งนี้เพราะไม่สามารถกู้เงินจากธนาคารได้เพราะที่ดินส่วนใหญ่ยังมีได้รับโฉนดที่ดิน จึงไม่มีหลักทรัพย์ไปค้ำประกันเงินกู้ และนอกจากนั้นชาวไร่ที่มีที่ดินเป็นของตนเองก็ไม่อยากไปกู้เงินจากธนาคาร เพราะมีระเบียบวิธีการมาก ติดต่อดำบาก และเนื่องจากไม่มีสหกรณ์ช่วยเหลือในคาน เงินทุนจึงทำให้ชาวไร่ยังคงต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูงเรื่อยไป

สำหรับโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมีแหล่งใหญ่เงินก็เป็นธนาคารเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีหลักทรัพย์ไปค้ำประกันธนาคาร เช่น โรงงาน เครื่องจักรภายในโรงงาน และโฉนดที่ดิน จึงทำให้เสียดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าชาวไร่

๕. การประกันราคา เนื่องจากในขณะนี้ทางราชการยังไม่ได้มีการประกันราคามันสำปะหลังเช่นเดียวกัน รัฐบาลพืชนิคอน ๆ ยังคงปล่อยให้ราคาของมันสำปะหลังขึ้นลงตามความต้องการของตลาด ในขณะที่ตลาดมีความต้องการสูง ราคาหัวมันสำปะหลังก็จะสูงในเวลาตลาดมีความต้องการต่ำ ราคาหัวมันสำปะหลังก็จะต่ำ เช่นนี้ทำให้ชาวไร่มีรายได้อันแน่นอนตลอดปี แต่ถาราคาต่ำและยังไม่สุรอนเงิน ก็ทิ้งไว้ในไร่ ยังไม่ซุกซาย เพราะเก็บไว้ได้เกินจากหนึ่งปีไปอีก ๕ - ๖ เดือน

๖. ขบวนการข่าวสาร ในขณะนี้เจ้าของโรงงานที่ต้องการทราบการเปลี่ยนแปลงของราคาต้องพยายามสอบถามจากผู้ส่งออก และชาวไร่ก็สอบถามราคาจากโรงงานผลิตอีกทอดหนึ่งถึงแม้ว่าในขณะนี้ทางราชการจะจัดรายการวิทยุเพื่อการเกษตรขึ้น และมีหนังสือรายงานเศรษฐกิจและการเกษตรของธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารหลายแห่งออกมาก็ตาม ก็มิได้รับความสนใจจากเจ้าของโรงงานและชาวไร่ เพราะรายการวิทยุและข่าวสารในหนังสือเหล่านั้นยังล้าช้ำไม่ทันต่อเหตุการณ์และเป็นไปทางคานวิชาการมากจนเกินไป และนอกจากนั้นเอกสารต่าง ๆ จำกัคอยู่ในวงแคบเฉพาะในกรุงเทพฯ และธนาคารต่าง ๆ เท่านั้น ยังไม่กระจายออกไปยังโรงงานและชาวไร่

ตลาดการค้าต่างประเทศ

เนื่องจากความต้องการใช้ภายในประเทศของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังยังน้อยมากคือประมาณร้อยละ ๑๐ ของปริมาณทั้งหมดที่ผลิต ฉะนั้นร้อยละ ๙๐ จึงส่งไปขายยังตลาดต่างประเทศ และประมาณร้อยละ ๘๐ ของจำนวนที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศเป็นมันสำปะหลังเม็ดและมัน

๑. ประเทศผู้ผลิตมันสำปะหลัง

บราซิล เป็นประเทศที่ผลิตมากอันดับหนึ่งของโลก และปริมาณการผลิตได้เพิ่มขึ้นตลอดมา แต่ปริมาณการส่งออกน้อยเพราะมีความต้องการใช้ภายในประเทศมาก

อินโดนีเซีย เป็นผู้ผลิตอันดับที่สองรองจากบราซิล และในขณะนี้อินโดนีเซียพยายามเร่งปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น

แซมเบีย มีแนวโน้มการผลิตสูงขึ้นทุกปี

ไนจีเรีย เนื่องจากการเพาะปลูกลดลงจึงทำให้ปริมาณการผลิตลดลง

อินเดีย ยูกันดา และโมซัมบิก แต่ละประเทศเหล่านี้ต่างมีแนวโน้มในการเพาะปลูกเพิ่มขึ้น

๒. ประเทศที่ส่งมันสำปะหลังออก

ประเทศที่ส่งผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังออกมากที่สุดในโลกได้แก่ ประเทศไทย รองลงมาคืออินโดนีเซีย

๓. การนำเข้า

ประเทศที่นำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อการเลี้ยงสัตว์เขามากที่สุดได้แก่บรรดาประเทศในกลุ่มตลาดรวมยุโรป โดยมีประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นผู้นำเขารายใหญ่และรองลงมาคือ เยอรมนี ฝรั่งเศส เบลเยียม

๑. เนเธอร์แลนด์ นำผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเข้าจากประเทศไทยมากที่สุด และประเทศรองลงมาคือ อินโดนีเซีย และสาธารณรัฐประชาชนจีน

๒. เยอรมนีตะวันตกนำผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อเลี้ยงสัตว์เข้าประเทศจากประเทศไทยมากที่สุดเช่นกันและประเทศรองลงมา ได้แก่ อินโดนีเซีย แองโกลา ทันซาเนีย บราซิล

๓. ฝรั่งเศสนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยเข้าประเทศมากเช่นกันและการนำเข้าของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยเป็นอันดับ ๓

๔. เบลเยียม มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังมากแต่ได้สั่งซื้อเข้าประเทศจากหลายแห่ง และนิยมสินค้าของอินโดนีเซียมาก เพราะคุณภาพดีกว่าประเทศอื่น ๆ

๔. อาการขาเข้า

อาการขาเข้าในตลาดรวมยุโรปเรียกเก็บสำหรับมันสำปะหลัง เส้นและมันสำปะหลัง เม็คในอัตรา ๖% ของราคานำเข้า

อาการขาเข้าเป็นสิ่งที่ทำให้ราคาคาสิโนในตลาดรวมสูงขึ้นแต่ก็ไม่มากนักเพราะตลาดรวมยุโรปยังมีคู่แข่งที่สินค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจึงเรียกเก็บในอัตราต่ำ และเนื่องจาก ราคาสัญญาที่อื่น ๆ เช่น ข้าวโพค ข้าวบาเลย์ มีราคาสูงขึ้นมาตลาดรวมยุโรปจึงหาทางลด ต้นทุนในการเลี้ยงสัตว์ โดยแสวงหาวัตถุดิบอื่น ๆ มาทดแทน ฉะนั้นจึงหันมาสนใจผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลัง

๕. ปัญหาการค้ำประกันมันสำปะหลัง แบ่งได้เป็น

(ก) ทางด้านคุณภาพ ถึงแม้ว่าในขณะนี้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อใช้เลี้ยง สัตว์เป็นสินค้ามาตรฐาน มีการตรวจสอบก่อนที่จะออกใบรับรองมาตรฐาน เนลีนคาก็ตาม แต่ผู้ซื้อ ในต่างประเทศ ก็ยังคงร้องเรียนมาเป็นประจำว่า ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยมีวัตถุอื่นเจือปน เช่น ทราย เหน่า ไขมัน ซึ่งข้าวโพค เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะการตรวจคุณภาพตรวจ เฉพาะขณะส่งออกเท่านั้น มิได้ตรวจตั้งแต่เริ่มทำการผลิต ถ้าหากทางราชการจะมีความเข้มงวดกวดขันก็จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อได้และทำให้เกิด ความมั่นใจแก่ผู้ซื้อ ทั้งยังทำให้ราคาคาสิโนด้วย

(ข) อาการขาเข้า อาการขาเข้าของประเทศในกลุ่มตลาดรวมคิดในอัตรา ๖% ของราคา ซี. ไอ. เอฟ. (ราคารวมค่าขนส่งและค่าประกันภัยด้วย) ซึ่งในขณะนี้ยังมีได้ เพิ่มขึ้น ทำให้ราคามันสำปะหลังยังต่ำกว่าราคาของผลิตภัณฑ์พืชไรชนิดอื่น ทำให้ยังเป็นที่ยอมรับ ของประเทศต่าง ๆ แต่ถ้านานาชาติประเทศในกลุ่มตลาดรวมมันสำปะหลัง ส่งเสริมผลผลิตทาง เกษตรประเทศในกลุ่มตลาดรวมและที่กั้นประเทศนอกกลุ่ม ก็จะตั้งกำแพงภาษีขึ้น ทำให้ราคา มันสำปะหลังสูงขึ้นจนไม่สามารถขายอีกต่อไปได้

(ค) ปัญหาการแข่งขันจากผู้ผลิตอื่น ๆ เนื่องจากขณะนี้ประเทศคู่แข่งของ ประเทศไทยก็คือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งยังส่งผลผลิตออกไปขายยังต่างประเทศได้น้อย เนื่องจากปริมาณการใช้ในประเทศ ยังมาก ท่อไปในอนาคตอินโดนีเซียอาจสามารถผลิตได้ มากขึ้นและส่งออกได้มากขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะคุณภาพมันสำปะหลังของอินโดนีเซียดีกว่าของไทย ที่น่าเป็นห่วงอีกประเทศหนึ่งคือบราซิล ซึ่งผลิตหัวมันไคปีละ ๓๐ ล้านตัน ใช้ทำแป้งผสมใน การทำขนมปัง (๑๐%) ขณะนี้สามารถปลูกข้าวสาลีและถั่วเหลืองได้มากขึ้นเพียงพอที่จะไม่

ทองปนแป้งมันสำปะหลัง และโคขาวที่กำลังสร้างอุปกรณ์ขนถ่ายลงเรือใหญ่ในสองปีข้างหน้า ก็อาจจะส่งออกแข่งขันกับประเทศไทยได้เป็นอย่างดี เพราะระยะขนส่งทางเรือไปยุโรปสั้นกว่า นอกจากนี้ประเทศผู้ผลิตยังมีความร่วมมือกันกำหนดราคาขายให้แก่ตลาดผู้ซื้อ ทำให้เสียเปรียบแก่ทางผู้ซื้อซึ่งความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการกำหนดราคาให้แก่ประเทศผู้ขาย

(ง) ปัญหาการแข่งขันจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เนื่องจากมันสำปะหลังมีพืชชนิดอื่นที่ไรทกแทนได้ เช่น ข้าวโพด ข้าวบาเลย์ ข้าวไรย์ ข้าวสาลี เป็นต้น ซึ่งพืชเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการใช้มันสำปะหลังของตลาดต่างประเทศอย่างยิ่ง คือในปีใดพืชไรเหล่านี้มีปริมาณการผลิตมาก ราคา ก็จะต่ำลงทำให้ประเทศต่าง ๆ และประเทศในกลุ่มตลาดรวมยุโรปหันไปใช้พืชไรเหล่านั้นแทน ทำให้ปริมาณการขายของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังลดลงและราคาต่ำลงด้วย แต่ถ้าหากปีใดพืชดังกล่าวมีปริมาณการผลิตน้อยและมีราคาสูงขึ้น ประเทศต่าง ๆ และประเทศในกลุ่มตลาดรวมยุโรปก็จะหันมาใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ทำให้ปริมาณการขายมากขึ้นและราคาก็สูงขึ้นด้วย

(จ) ปัญหาเรื่องภาวะว่างเรือมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างมาก ซึ่งจะทำให้ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังสูงขึ้นในอนาคต ภาวะว่างเรือจากกรุงเทพฯ ถึงเยอรมนีตะวันตกปี ๒๕๑๗ ประมาณ ๖๐ มาร์คต่อตัน แต่ปี ๒๕๑๘ ประมาณ ๑๐๐ มาร์คต่อตัน จะเห็นว่าภาวะว่างเรือเพิ่มขึ้นเกือบ ๕๐% เพียงในชั่วหนึ่งปีเท่านั้น

(ฉ) ปัญหาการนำผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังผสมกับสิ่งอื่นเพื่อเป็นอาหารสัตว์ มันสำปะหลังมีโปรตีนประมาณร้อยละ ๒.๕ - ๓.๐ เทียบกับธัญพืชอื่น ๆ ซึ่งมีโปรตีนร้อยละ ๘ - ๑๑ จึงต้องผสมกับอาหารอย่างอื่นที่มีโปรตีนสูง เช่น กากถั่วเหลือง เป็นต้น ราคามันสำปะหลังจะลดลงต่ำกว่าถั่วราคาสูงขึ้น